

המציפה

דמי חתימה לשנה בפולין 1600 מ"ס.
 דובע 400 מחיר גליון בודד 35 מ"ס.
 באוסטריה 600 בתר לשנה 150 כ"י דובע.
 במשכונ-סלובקיה 100 בתר לשנה 25 כ"י.
 לרבע. ביוגוסלביה 120 בתר לשנה.
 ברומניה 100 ל"י לשנה. 25 דובע.
 מחיר מודעות 30 מ" בעד שורה
 פצרה או מקומה. מחיר ברכת מ"ס או
 חודעת אירוסין 300 מ"ס. האדרסה:
 "Hamicpe" Kraków ul. Młodowa 22

Kraków—Lwów dnia 11. listopada 1921.

גליון מד.

כראמא—לבוב. " מרחשון פ' ד' תרפ"ב.

תוכן הענינים.

מה נשתנינו מכל אומה ולשון? ד"ר מ. שמשון. ימי הדין בווישניטון
 ש. מ. ל. — סקירה בעתונים. — מדינה ומדינה ומקריה: בפולין
 הקטנה. בפולין. ברומניה. בליטא. באוסטריה. בהנה. באיטליה. באנגליה
 בא"י ישראל. באמריקה. — השבוע בכף העולם. — עדת הקראים
 בא"י ישראל. ראובן פאהן. — משפטו של יהושע חסונין.

מה נשתנינו מכל אומה ולשון?

מרב צרות, שפלות ובטול, שבלינו בהם שנות ארץ, פג בנו
 רגש הכבוד, נפגם בנו גם חוש הקנאה ואינו מסוגלים ע"פ רוב אפי'
 להתאונן ולצעוק ממכאובינו. כאלו מורים הינו, שכך צריך להיות, זהו
 גורלנו ואין לשנות. אבל לא תמיד היה כן. התורה הקדמונה
 מעידה על אבותינו במצרים, שכאשר להצנע המצרים והכבירו עולם —
 צעקו ושוועתם עלתה השמימה. התלמוד מעיד על תחלת נלותנו זה
 שכאשר תקפו הצרות ורבו הנזירות הרעות, יצאו אבותינו והפגינו
 בלידות וקראו: מה נשתנינו מכל אומה ולשון, שאהם נחרים עלינו
 גזירות רעות! ועכשו אפילו לצעוק ולהפגין אינו מוכשרים. סוברים
 אנו ומקבלים הכל, מרכינים ראשינו לכף גל וגל ואינו מעירים אפילו
 רחמים עלינו מצד העמים השליטים ותקיפיהם הרודים בעולם. ובאין
 שואל אין משיב. יש לנו אמנם הסתדרות ציונית והסתדרות אגודה
 ודלנציות בפאריז וקונגרס באמריקה ועוד הסתדרות וחברות ואגודות
 אין מספר. אבל מרוב עצים לא נראה היער. קול העם אינו נשמע.
 הוא כאלו עבר ובטל מן העולם, כאלו אמת בפי צרינו מנדינו, כי
 אין עם יהודי בעולם.

מה ידאב לב היהודי המרגיש בראותו את עצמו עווב מכל,
 הכר יעלימו עיניהם מצרתו. הכל מסתירים פניהם ביום איד היהודים —
 אבל כל העולם חש לעזרת כל צבור אחר הקורא לעזרה. וגם בטרם
 יקרא. הרי סוף סוף תורת האנושות והלברריות של תקופות ימי המאה
 הי"ח והי"ט לא עברה לריק מבלי השאיר כל רושם. וכך ראינו העם
 הרוסי צועק לעזרה, כי רעב פרץ בארצו וכל העמים מקצה תבל
 ועד קצהו יחרדו לקום לעזרתו. רעד אדמה, כי יקרה באיוז עיר, מיד
 יקבצו נדבות בכל העולם לעזור את הנוזקים. הארמנים נלחצו ונשמדו
 מאת רשעי הטורקים וקול מחאה נשמע מכל הממשלות. מכל אספות
 אורחים ופועלים בכל ארצות תבל ואלה שיש בידם למחות לא נחו
 ולא שקמו עד הצידע ועד הושיעם בכל אשר לאל ידם. האלבנים
 חורים לאירפה והמוזרים במנהגיהם ובמדותיהם, כי יצעקו מפני
 הלוחצים הסרבים והיוונים, הרוצים לרדות בקצתם ולהשיג גבולם, מיד
 יתקבצו מושלי העמים השליטים ויירבו ריבם ויקבעו גבול ארצם
 באופן שלא יוכלו עוד שכיניהם להציק להם. אין לדבר עוד על

צרות העמים אשר באירפה והיכונה. שם ירחמו אפילו על האויב.
 לקיים מה שנאמר בבשרי הקורש אם רעב שזנאך האכילהו לחם.
 כל ארצות המערב מהו דחונן את יושבי אוסטריה איביהן תיכף
 אחרי המלחמה ושלחו להם שפע מזון ובגדים לכל צרכיהם. וכן עשו
 לפולין ולאונגרים ואפילו לאשכנז ועוד. יודעים הם כל העמים
 הנאורים מה זה צעקת שבר, מה זה שועת עניים ואנקת נענה ורעב.
 ואין צריך להרבות בבקשות ובמשלוח מלאכים ומלאכיות ואגרות
 שגוררות.

אך מפני מה לא שמע עדיין אף עם אחד את קול שועת
 מיליוני היהודים הצועקים מפני הורגיהם, בזויהם ומעניהם ברומיה
 הרדומית, זה שלוש שנים חלים בהם אויבים אכזרים ומכים ומכלים
 אותם בכל מיני יסורים קשים. שאין דיגמתם לא בקומדיה האלקית
 של דנטא ולא בספר ראשית חכמה של די וידאל זאירפה ואמריקה
 מחשות. רק האחים היהודים חרדו לעזרתם ופתחו להם יד רחבת.
 והלא אין הקומץ משיבי את הארץ ואפילו אם יחנו כל היהודים
 שבעולם חצי הונם לא יספיקו למלואת חסרון השודדים ולבנות בתיהם
 ומקשריהם ההרסים. נדוד השובר כים, עמוק הפצע כתהום דבה ורק
 עזרה קולקטיבית של כל העמים ממש וחינא ויסן בכלל, יכלה
 לחבש את שבר יהודי אוקראינה. וחוף מן העזרה החמירת היתה
 בזה גם עזרה מוסרית, כי הרוצחים היו נבחרים מפני מעשי ידיהם
 בראותם כל האנושות קמה לתקן את אשר קלקלו ברשעתם. ובאמת
 לא רק שאינם שומעים את שועת המוכים על לא חמס, לא רק
 שכל העמים הנאורים מעדימים עיניהם מהנעשה לעיני השמש
 ומסתירים פניהם מן הרשעה, השערוריות והתועבות, שעושים אחיהם
 בדת ותלמידיהם בתרבות לעיניהם, אלא שהם נועלים דלתותיהם בפני
 האומללים הנסים מידי הורגיהם ומכריחים פליטה למיליוני היהודים
 הנקיים המנסים להמלט מני ההרגה, וכן עשתה גם אמריקה ארץ
 החרות, שהיתה מעולם מקלט לכל נענה ורך ומרי נפש. הלאו לא
 חסר עכר אל אדוניו נהג בכל העמים, שקבלו את הביבליה עם
 הדת הנצרית והדת המחמדית, חוף מביהודים, אשר מהם יצא אור
 התורה ומהם קבלו כל העמים את הביבליה הקדושה.

בפעם הראשונה בהיסטוריה קרה שזכו העמים השליטים ביום
 שמתם ונצחונם וביום חלקם את העולם גם את האח החריג הנענה
 והנדה, גם את האשכנזי-ארעלי היהודי ודקו גם לו עצם חרבה
 לחקק, קרן וזית אחח בארץ אבותם ויעדו את מלכות אנגליה לעמוד
 שם על המשמר ולשמור את הארץ ההיא עד אשר יתקבצו שמה
 גליותינו לשוב לרשתה. והנה לא רק שאין המלכות ההיא מחזירה
 לנו את אחוות מלכות טורקיה השייכות לנו ע"פ דין, כי ממנו נגזרו
 הקרקעות האלה לפנינו ובאין להם בעלים הרי לנו הם, אלא שהיא
 מקבלת עלינו לשון הרעה ונועלה גם היא בעדנו את דלתות ארץ
 אבותינו, שהושבה לנו כעזרת פנייה. והפירמנט האנגלי, חיואה

ומעמי אירפה לא נעלם הכור הזה. יודעים הם, כי יעמידם לדין ההיסטוריה וינסו להסיר מעל ראשיהם את עטרת מושלי העולם. אבל בכל זאת מוכחים הם לצניית ולכא אף הדין הנדול והנורא, כי עבד זה לאיש מלחמה אמריקה נושה מאות מיליוני דולר מאז כל אחד מן העמים התקשים ואין ידם משנת לשלם ולפי שאמריקה צריכה לשוקי אירפה לסתרה ולמערה, להביא שמה את פיי הרשתה וכך זמן שעוד חיות הרבה מושל על עמי אירפה אין לממונם כח הקניה לעצמת הדולר ואין שוקים לאמריקה — יש תקוה שתפתה אמריקה למחול את כל הובותיה, חובות המלחמה, ובתקוה הזאת ירדו מלאכי כל עמי אירפה לאמריקה ואם יצליח הדין להניח את היסוד לאננות עמים חדשה, שאמריקה תהיה בה ראש המדברים, ימכרו מלאכי אירפה את עמיהם לעבדים בחובותיהם, כמו שהיו העמים הקדמונים נוהגים, כלומר שלטון העולם יעבור מאירפה הלאה לאמריקה המלוח, שנתקימה בה ברכת התורה והלכות נזים רבים ואתה לא תלוה ונתנך ה' לראש ולא ינוגב היית רק למעלה ולא תהיה למטה.

לנו היהודים אין יחס ישר לאותה הועידה, כי על עניני אויה המערבית ואירפה המורחית לא ישפצו בה, אבל באופן אמצעי יגעו חברים גם לנו, אם יבוא ענין אנורת העמים לידי בצוע ואמריקה תשתתף עם אירפה באנורת העמים החדשה או הישנה, אז יבא במהרה אשור המנדטים של אנגליה וצרפת על הארצות הנכבשות, כי רק מפני התגרה שבין אמריקה ואירפה לא נתאשרו, וגם מצב אי יקבע וממילא יבא קץ לחוקי טורקיה הפרועים שם וממשלת אנגליה תנהיג שם את חוקיה היא, הנחלים לעפקי היהודים, שהם עם של חברים כאנגליה. גם יחסנו לממשלת אנגליה ולחושבים הערבים יקבע ונחדד מחיות באי חיי, לפי שעה, שאין האדם מאמין במה שיש לו, והערבים לא ינסו עוד לבטל את הצהרת בלפור ויכירו בנו בעל-כרחם את אדוני הארץ העתידים.

ש. מ. ל.

מכירה בעתונים.

הלכה ואין מורין בן, בועדת הסיים הממונה על עניני צבא נמנו ונמרו בעצת אנוש העממי, שאופיציור בצבא הפולני צריך להיות פולאקי ועליו לעשות העבודה הלאומית באמונה ובתוסס-לבב. לא הועילה צעקת הציר הסוציאלי היהודי ליברמאן, כי ע"פ החוקה היסודית אין לפסול שום אזרח פולני מאיוו משרה, אף אם אינו פולני מלידה. החוקה כתובה וצירי העם יעשו מה שלכם חפץ. ובנוסף הממשלה היה כתוב, צריך להיות אזרח פולני. אנוש טען: ריב עולם בין פולנים ויהודים ולא יוכלו הפולנים לבטוח ביהודים במלחמה. הציר הירשהורן כותב על זה כ.מ.א.מ.ע.נ.ט:

חוק כזה יהיה חרפה לתקנים ההם. אפילו ממשלת הצאר קבלה פולנים לאיפוצירים. אמנם יהודים לא נחמנו אבל זה היה רק מסעם דתי, שאינו נהג במדינה דמוקרטית. וחץ מזה הלא יש סכנה בדבר לפולנים עצמם. אם גם במדינות הסמוכות ינורו נזירות כאלה, הלא יוצאו בלושואו, בליטא ובאשכנז את מיליוני הפולנים מן הכל. וגם בארצות הספר בפולין עצמה יש רוב לא פולני וגם שם יפסל הפולני לכל המשרות. ואת אין הקנאים מעלים כלל על לבם הקשה... הסוציאלי ליברמאן לא רב כהונן את ריב היהודים; אבל מפני מה אין יהודי כאותה הועדה? באמת נתן הסיים מקום לציר יהודי בועדת הצבא. שם היה יושב הרב היילפרין וכשנפטר זה כמה חדשים אין היהודים החרדים שולחים יהודי אחר אל הסיים במקומו וגם לא מסרו מקומם בועדה לציר יהודי אחר ואין מי יציריב ריב היהודים שם. ובחודמנות זו מוכיר הכותב את החרדים המתרשלים בלדון, לעיד ציר אחר במקום הרב הנפטר, כי בקלוב היהודי הקטן חשוב מאד מקום ציר אחר ומקום הפנוי הוא חלול השם.

כי תושבי הארץ קמים עלינו להדיחנו מעל אדמתנו ולנשד נם את שאריתנו היושבים שם כבר, לא רק שאינו נתן לנו את עזרתו, שהוא מהויב לתת לנו כפי מה שקבל עליו העם הבריטי, אלא שהוא מתרעם על אשר תחזיק שם הממשלה מעט צבא לשמור את הארץ לא בשבילנו, אלא בשביל אנגליה עצמה. גם לי גם לך לא יהיה — הם קוראים; מוסב שתותר אנגליה על פלשתניה הנחוצה לה כל כך נאחרי שהפסידה את מצרים ופלשתניה לברה מחברה את הדרך להדיח ובכבד שלא יהיה ניר לבית ישראל, כי כן מסורה ביד העמים האירסיים מאת רבותיהם הרומיים המהריבים. וזה שלוש פעמים שקמו הערבים על אחינו בא"י להכותם חרם ולשפוך דמם והאפטרופסים האנגלים מחשים ואינם חסים אף על כבוד עצמם, כי סוף סוף חרפה לאנגלים שבארץ ששפכו עליה ממשלתם השלם הפקרות ואיש כל הישר בעיניו יעשה, אפילו לבטל בודון את רצון העם האנגלי.

אבל מדוע גם העם היהודי מחדש? מדוע אין קולו נשמע מסוף העולם ועד סופו עד שיתרדו כל השלטים והשאננים מבסאותם וידעו כי יש דין בעולם, כי התקף אחראי לפני דין השמים בעד שלום החלש. הוא אשר אמרתי: פנ בנו רנש הכבוד, נפנס בנו חוש הקנאה ואיננו מסוגלים עוד אפילו להתאונן ולצעוק ממכאובינו. ד"ר מ. שמשון.

ימי הדין בווינגטון.

ביום 12 לחודש הזה תתחיל ועירת העמים הנדולה בבירת ארצות הברית. אמנם מפני הועידות הרבות, שהיו בשנים האחרונות במקומות שונים מיום שקום הנשק של מלחמת העולם, אין אנו מוכשרים עוד להתפעל משמעות ועידה חדשה, אבל ההיסטוריה תדע להרים את ערך הועידה הזאת, שהומין נשיא אמריקה, מעל כל שאר הקונגרסים שבועולם, אפשר אפילו מעל הקונגרסים ההיסטוריים של ווינא וברלין הידועים, ששנו סני תבל ורק הועידה הוורסאילית של שנת 1919 תגדל ממנה. בועידה הווינגטונית תעמוד אירפה כודה לדין ונורר ההגמוניה שלה יעלה על כף המאזנים ההיסטורית. ביום כבוש מלכות פרם ביד אלכסנדר המקדוני לפני 2200 שנה באה קץ להגמוניה של אויה המערבית על העולם ומאז ועד היום הזה נתון כל עולם הישוב בידיו נוי אירפה המולכים בכסה, עכשו סוברים האמריקנים המצליחים, שעליו כצעדי ענק מעלה מעלה בשני הדורות האחרונים, כי באה שעתה של ההגמוניה האירפית להפטר מן העולם ולהם יאתה המלוכה בכסה ובפרט שהם הם שהכריעו במלחמת העולם בין בעזרת מסוגם ובין בעזרת נשקם. כמחשבה הזאת בא נשיא אמריקה הקודם ווילסון אל הועידה הוורסאילית בתכנית חדשה לסדר העולם, להיות בה, נגיד ומצוה לאומים; אך לא הצליח, כי ללויך דשורדש וקלימנסה הכירו מזמתו ולמי שהמה עולים עליו בערמה וכעזמה, הפרו מחשבתו והוא יצא מן הועידה בכושה, סר וועף ונפל למשכב מתוך כעס. ובראות שליטי אמריקה, כי באנורת העמים, שנוסדה בעצת נשיאם, לא אמריקה תעמוד בראש, פרו ממה וממילא אין לאנורת העמים אותו הערך המבריע לפוליטיקה העולמית, שהיתה יכולה לקבל אלמלי השתתפה בה גם נבדל המלכות שמעבר לים.

עתה מנסה נשיא אמריקה החדש צעד שני, להעביר את שלטון העולם הראשי מאירפה הוקנה והכלה לאמריקה הצעירה והרעננה. הוא הקהיל את הועידה בעיקרה לשם הנכבה הזוין, בכדי למנוע מלחמות חדשות. אולם זהו רק הטעם הנלה ויש גם טעמים נסתרים: לעכב את ימן צרתה של אמריקה מהתנכר עליה בהודיינות עד הים השקט, כי היא שואפה להיות שרתי ביסיהמים הזה, המלחך שפות שלושה חלקי הכל, וגם, והו העיקר, ליסר אנורת עמים חדשה, שישתתפו בה גם העמים הנדולים, שמקומם נפקד כאנורת הקימת: אשכנז ורוסיה, וארצות הברית תעמדתה בראש כל אותה האנודה.

בפולין.

קץ "הצפירה" היומית. יחיד ורבים הלכה כרבים. מתי מעט יש בתוך היהדות הפולנית הצריכים לקריאה עברית הרישה הרוב הנדול — 95 או 98 ממאה — אינם צריכים. אע"פ שבלו את כל ימי נעורותם בספרות העברית. כל בהור יהודי בפולין מוסר נפשו על הלמוד העברי ואינו מסתפק בלמודו ובקריאתו. אלא גם מחבר רוצה כל בחור להיות ומענות ותביעות יש לו תמיד על עורכי העיתונים, שאינם רוצים לאסוף את תורתו ויצירותיו הספרותיות לפרסמן. וכאשר אך יתעמק הבחור בטלית או יצא לשוק ויתחיל להשתכר, מיד יביט על הספרות העברית ועל העתון העברי כמו על מעשה נערות ויתן להם נט פטורין. ואינו רוצה עוד אפילו לקרוא עברית, רק ורנון או לועזית יקרא. אלה נועדו לנדולים. רק מתי מעט יש בפולין המתמייים בחבתם לקריאה עברית גם בנדלם ורוצים באמת בעשיית שפיע לשפת השמוש והדבור ויודעים הם, שהתנאי הראשון לחפץ הזה הוא להרבות את הקוראים והקונים. אך יחיד ורבים הלכה כרבים. החובבים המעטים אינם יכולים לפרנס עתון יומי עברי הזקוק עכ"פ לשמונת אלפי קוראים משלמים וכל כך לא נמצאו בתוך ארבע מיליון יהודים תורנים שבפולין ויד מיליון שבכל הנדלה. לא יאמן כי יוספר בדור יבא. עשרות מיליונים בממון הפסידו מר"ה הצפירה עד שנזכחו שלא ישנו יהודי פולין את דעתם ולא יוותרו על אולתם הקשורה בלבם. שאין לאדם מנדל מן הישוב לקרוא עברית. ואלה הרוב. נצחו. המיל נלאו והצפירה היומית חדלה לצאת. האולת וחבערות של הריב ירעו תרועת נצחין.

אנדרזי ניעמייובסקי. אומל היהודים הזה מת מיתה חשימה. הוא לא היה מאלה השונאים והמשנאים את היהודים לשם בצע. כי יראו בהם מתחרים היוזרים לחייהם. אלא הוא שנא את היהודים בתור נושאי היהדות ויוצרי הנצרות. כי יש זכור, שהוא היה בימי נעוריו אדם חפשי, להם בעד כל אידיאל וביחוד בעד כל העשוקים. הפועלים, העניים וגם בעד היהודים. ולפיכך היה לזרם נגד הדת הנצרית וכנהיה. שלפי דעתו מהם יוצאים לחץ העם וכל עושק רש. אך בסוף, כאשר נלכד בפה. שנתפש למלכות ונודון למאסר קשה ע"י שופטי הצה. נהפך לאיש אחר. חדל להלחם נגד הנצרות והתקפים ובמקומה הציב לו את היהדות למטרת חציו השנונים והמורעלים וכלכו אמר: יהרס היסוד ויפול הכנין. אם ילה לפני העם את תרפת תורת היהודים, ממילא ימאס גם בהנצרות הבנויה עליה והנובעה ממנה. וע"כ עיקר תכסיסו היה להפש מומים בתורת ישראל וכוונתו היתה להפיל את הדת הנצרית תועבת נפשו. וזהו גם דרכו של הצור דיליטש באשכנז. ע"כ יסד בשנה האחרונה את חוני הדרשות. לדרוש ברבים דרשות של דופי על תורת ישראל וספרותו.

הרבנים לפני פוניקובסקי. בשבוע שעבר היתה אספת רבנים מכל המדינה. האנדרה שלחה מלאכות אל ראש הממשלה פוניקובסקי לבקש מלפניו דברים אחדים: (א) לאשר את תקנות אונות הרבנים, (ב) לבדוק את משפטו של הרבי ר' חיים שפירא מפלוצק, שנודון בהפוזן למיתה ביריה בתור מרגל בימי בהלת חיל הכולשוויקיס; (ג) לפטור את התלמידים היהודים מכתובה בשבת ביום הכלליים; (ד) להכיר את ה"חרדים" בתור ב"ס כלליים. שלא יצטרכו התלמידים לבקר ב"ס אחרים. ראש הממשלה קבל את המלאכות בסבר פנים יפות והבטיחם. שיאשר את התקנות בעוד ימים אחדים וכי כבר צוה לבדוק את משפט הרבי שפירא ובענין התלמידים הוא דבר קשה, אך יענין בדבר ויטה חסד ליהודים.

ברומניה.

שמירת שבת באונס. מועצת היהודים הלאומיים בטרנסילווניה (ניגביניגן) משתדלה להוציא חוק ע"י הממשלה. לחמיל על

*

ד"ר גאסטר משבח. מעשי הרב ד"ר משה גאסטר מלנדון ברומניה. עדיין לא נשכחו. ויהודי רומניה לא ישכחום אף בדורות יבאו. הוא הובא ע"י הממשלה לרומניה בתור עד מומחה. להעיד באוני כל העולם. שאין ליהודים בארצה על מה להתאונן. כי כבר קיימה כל אשר הוטל עליה בדבר המעשים הלאומיים. העתון הלנדוני צייט פרסם את עדותו של גאסטר, שהעיד בשוכו ללנדון בישיבת ועד אנות הקהלות:

מאשר אני להגיד, כי כבר זכו היהודים ברומניה בכל מיני חרות כמונו באנגליה. בעיני ראיתי. בטלו כל הגזירות הרעות וכל ההגבלות, שהיו חלות עליהם עד ימי השלום. אין זאת עוד רומניה הקדומה המפורסמה ברשעתה. אבל יודע הוא דוק, שאפשר שיסע גם איש אחר לרומניה ויראה את ההפך, שעור הרבה מאד יש ליהודי רומניה להתאונן ועדותו תתכחש. לפיכך התהפך בחתולותיו להאשים את אחיו היהודים בזה: אמנם עוד נשארו 30 אחוים ביהודים, שעדיין אין להם זכויות; אבל הם עצמם אשמים בזה, כי לא הסתפקו בזכויות אורחים שוות. אלא הטו אזניהם לתעוועי הציונים, שיוכלו לדרוש יותר מזכויות שוות. שיהיו עריפים מן הרומנים עצמם וע"כ נמנעו קצתם מלדרוש זכויות (ברומניה נותנים זכות רק ליהודי המתחנן). אמנם גם לאנשי הצבא היהודים, שעבדו בצבא רומניה בשעת המלחמה, אין עוד זכות אורחים; אבל גם הם אשמים בעצמם, כי בזמן שנקצב לכל יחיד לבקש זכות אורח שהו הם עדיין בתוך מחנות הצבא... אמנם אין הממשלה נותנה ליהודים את צרכי דתם וצרכי תרבותם בהוצאותיה. כמו שהתחייבה; אבל היהודים יכולים למלא בעצמם צרכיהם אלה (כמובן בממנום). אמנם אין עדיין ליהודים בכל רומניה הישנה אף ציר אחד בבית הנבחרים ובסניאט; אבל גם בזה אשמים הם בעצמם; כי לא אבו לבחור ביהוד עם כל העם בתור רומנים. אלא בחרו לכדם בתור יהודים ולפי התקנות לא הספיקו. הדעות. והא ראה שהסוציאליים היהודים נבלעו ברצון בתוך הסוציאליים הנצרים ונבחר מהם ציר אחד. אמנם עדיין הפקידים לוחצים את היהודים ומכלים את ממנום; אבל גם הנצרים יסבלו מרשעת הפקידים אנשי הבצע. אמנם עדיין הרוח האנטישמי שורר בכל המדינה; אבל לזה אין עצה. קשה לפרש אחריו בפעם אחת ואם רק יעזרו היהודים לתקן הריסות המלחמה בכל האזרחים ולא יכדלו מהם, אז תסור השנאה. דרישות הציונים. לתת ליהודי רומניה יותר זכויות מאשר יש ליהודי אנגליה וזהו הויה מוזיקה. אשרינו שוכינו לכך. שעמלנו לטובת אחינו עשה פרי. כך מדבר הרב להושיע.

מדינה ומדינה ומקריה.

בפולין הקטנה.

צדקת יהודי גליציה. בפקידת מנהלי הציונים בלובב עשו ציוני גליציה המזרחית תעמולה רבה לשובת החלוצים ועד כה נאספו יותר ממיליון מרק. ולא רק ציונים נתנו. אלא גם קהלות. מקופת הקהלה בלובב נתנו מאה אלף מ"ה בני-ברית חמשים אלף וכן נתנו גם קהלות אחרות. למרות התלונות על יהודי גליציה בדבר תמיכת פליטי אוקראינה המה מרבים לתת ולהציל כפי כחם. אין עיר בגליציה המזרחית וגם המערבית, שאינה מקיימת מצות תכנסת אזרחים באחיהם הפליטים ברב חמלה.

עזובן מיליון לצדקה. העסקן הציוני ר' שמואל ווייסמאן בקופטשיניץ נפטר והיה לצדקה מיליון מרק. מזה ששים רבוא לקרן היסוד והגותר לקרן הקימת ולביה"ס העברי ולמוסדי צדקה. רק בן נ"ו היה והרבה פעל לטובת עמו בתור ראש הקהל וראש הציונים.

מעיו סניו כנגדם בשעת הבחירה. הדבר עורר סנוציה ככל הארץ והיה לשיחה.

באיטליה.

יהודי ציר איטליה בועידת השלום. בראש המלאכות האיטלית, שהלכה לוויננטון, להשתתף בועידת השלום, שהקהיל הנשיא הרדינ, שלחה ממשלה איטליה את הסנאטור היהודי שנצר. הממשלה בקשה לשלח את לואידי לוצאטי, שהיה לפניו ראש הממשלה, אך הוא לא יכול לנסוע מפני זקנתו וחולשתו.

בראש החברות של חובבי אגודת העמים נתמנה הסנאטור רופיני, שהוא סניור היהדות והציונות. הוא יסד באיטליה את החברה, פרנ. איזוראעלי, להגן על העם היהודי בכל העולם וכתב בעצמו ספרים אחדים לחבב את העיון הציוני בין הגוים.

באנגליה.

דחית אגודת ישראל. על בקשת, אגודת ישראל, מאת ממשלת אנגליה, להכיר גם אותה בתור כ"כ רובי העם היהודי שותפה להסתדרות הציונית בזכותה על א"י, ענה המניסטר על הקולוניות משרטשיץ ביום 21 לחודש העבר, כי במסכות הנוכחות אי אפשר להרחיב את הזכות הזאת על הסתדרות אחרת. הכרזית היתה ההשתתפות, להעמיד מבשרי לאיגוד העם היהודי ולהיות לשחק.

בארץ ישראל.

התנפלות חדשה בירושלם. ליום השני בנובמבר, יום הצהרת בלפור, הכינו קנאי הערבים, בערי א"י תעמולה רבה דשוב להתנפל על היהודים, זאת מחאה, להראות שוב לכל העולם, שאינם מסכימים לשלטון יהודי בפלשתינה. זה שבועות אחדים הסיתו את ההמון הערבים, להקים ביום ההוא מהומה בארץ ולמגר חיי היהודים. כדי שיברח מי שילאה וימית מי שיפיל חלל, ביפו אסר שר המחן כל אספה וכל מחאה, כי ידע את כל הנעשה. אך שר המחן בירושלם, העוין את היהודים, התירשל בדבר ולא נזהר וצוררי יהודה הפיקו זממם: וביום ד' שבוע שעבר התנפל ההמון על כתי אחינו והיהודים גם הם היו מיכנים והיתה מלחמה בחוצות. כצצות נורקו וחצים נקלעו. כפי השמועה נהרגו 4 יהודים וערכי אחד וערכים רבים נסעו.

תעשיה. השותפים פרידמן וקיביץ יסדו בירושלם תעשיית בגדים ותעשיית פריט רבובשים.

בי"ם למלאכה. מורים אחדים, שבאו מירוסיה, יסדו ביפו בית למור מלאכות.

נותן העם לביאריק. הציונים באפריקה הדרומית קבעו הקן מסוים, לקנות בו אחוזת נחלה למי ורר הלאומי חיים נחמן ביאליק בארץ ישראל בתור מתן העם לאות חבה ותודה.

באמריקה.

צעקת היהודים בועידת ווישינגטון. בועידת השלום בווישינגטון לא הוזמנו יהודים, כמוכן, כי אין שם מקום אלא למדינות שליטות. אבל נרדף היהודים באמריקה החליטו, לשלח מדעת עצמם מלאכות אל הועידה, לקבל לפניה על צרות היהודים בארצות המזרח. כל הסתדרות היהודים באמריקה ישתתפו במלאכות ההיא וידרשו בכל חוקף לחנן על המעושים היהודים הנלחצים והמרתאנים. יען אין להם בה מדיני והכל עושים אותם אחראים על כל צרה הבאה לכל ארץ וארץ.

כל היהודים לספור חניותיהם בשבת בעל-כרחם, כמו ששוכתים הנצרים ביום א'. לצער הזה הרהיב את היהודים הלאומיים דרך הממשלה הרומנית עד כה, להעדיף את לאומיות ישראל ולכבדה על הפשיעה וההתכולדות. אלה שלא עברו אל מחנה הציונים, עדיין נמנים על המדיארים והם מחוקים את ירי שונאי הרומנים. כן עורה הממשלה ליוסר בים עברים וחברות תרבות עבריות, כדי להפריש את בני הנעורים היהודים מן התרבות הסדיאריה. אין הממשלה הורשה כלל מאת היהודים לעבור אל הלאומיות הרומנית, כמו שעושים הסלובקים, כי הרומנים יודעים, כי לאומיות כזאת היא צביעות ואין להאמין בה.

בליטא.

מניסטר יהודי חדש. בליטא נתמסר המניסטר לעניני היהודים ריר סולוביישיק ובמקומו נתמנה מנהיג הציונים דיר ברזקום.

אגודת תעשיה לא"י. נוסדה בקונכא אגודת סוחרים, ליוסר בא"י מיני תרופות וספסר. האגודה התציאה מניית.

היהודים והסיים הווילנאי. שאלה קשה וחמורה יש עתה ליהודי ליטא התיכונה. העליהם להשתתף בבחירת חסיים או לא, היא הם יהודים לאומיים וקשה להם להתערב בשאלת ווילנא. עדיין לא החליטו דבר ובינתים הורה הוזהירוס קנאי הפולנים, כי יהיה פנרום אם יהיו היהודים נטרלים כמו כלבוב, מלאכות יהודית התיצבה לפני הנגדל ושליונבסקי הוא הבטיח, שלא יתן להתקומם על היהודים.

באוסטריה.

יהודי זדיר בכבוד עמו. אוסטריה הקטנה בקשה כלכת בעקבות אחותה הגדולה אשכנז, להעמיד בסרץ איש יהודי, שיציר את המדינה מן השבר הכלכלי. הלא המצאה עתיקה היא זאת וכן נהנו כבר מלבי מצרים, בבל, פרס, ספרד וכו'. וכמו שעשתה אשכנז את היהודי ראטינאו למניסטר ממנה על בנין תרבות הארץ, כך בקשה אוסטריה לעשות אז הדיר רונגרני, סנן ראש הבנק האנגלי בווינא, למניסטר ממנה על הממנות. אז הרימו קנאי האשכנזים קול צווחה: לא תהיה כזאת באוסטריה, למסור משרת מניסטר לאיש יהודי! נשיא הארץ הערים ומנה למניסטר את הקתולי פרופ. גירטלר ואת רונגרני עשה לו למשנה וליעוץ. אך גם לאופן הזה לא הפכימו הרביגרים: מניסטרים נוצרים לא ישבו במועצה אחת עם יהודי או הערים שוכ ראש הממשלה ויער את רונגרני לציר פלינצי ומניסטר מורשה כלפי חוץ לתכלית מציאה מלוח לאוסטריה במערב, כי יש לו שם מכרים ויודים, אך לוח לא הסכים רנש הכבוד של היהודי רונגרני וסרב לקבל. אם הצטרף הממשלה לעצתו, אז יתוה דעתו ברצון שלא על מנת לקבל פרס, אבל לא יסכים שישקלו את כבודו במאזנים. לבחון אם ראוי הוא שישבו עמו פלוגי ופלוגי במסכה אחת או לא. לעת כזה זכו היהודים המתכוללים בווינה מאז נתפשט הרנש הלאומי בתוכם. כן עשה גם ראטינאו הנל במניסטריים האשכנזי חחרש, שמאן במשרתו מפני ספקיך שונאי ישראל.

בהגר.

חוזרים בתשובה? ראש הממשלה האונגרית הנראף בת לן בא בדוית חברי הממשלה, הנראף אנדראשי, הוסאר ואחרים אל העיר סינקקירבן ושם דבר באספת עם לענין הבחירה ובין דבריו הצהיר, כי האונגרים צריכים להודיע מידות ומלחון את היהודים, כי מעשים כאלה סותרים לכל תרבות ותקון הישוב ועושים את המדינה לעוה ולקללה בכל העולם. מזה נראה, כי סר עצם של רשעי האצילים ואין משגיחים בהם עוד, כי לולא כן לא היה ראש הממשלה

התרכו אחרי המלחמה מקרי השור, חרצה, הגול, הנגבה והרמאות ואין דרמות, בי רק בפולין הוא כן, כי גם בארצות רמות התיבות וההשכלה אין המצב טוב יותר בו הבחינה. המלחמה קלקלה את המוסר והמדות. — מספר הפועלים המהוברים בחסדריות בכל העולם הוא היום 48 מיליון, לפני המלחמה היו רק 16 מיליון. — מספר הולכי בטל באשכנז קטן מאשר בכל העולם. — בדרת שער המרקה האשכנזית רואים האשכנזים את עצמם כפושמי הרגל, כי עליהם לשלם 132 מיליארדים בזהב, העולים לשבעת אלפי מיליארדי מרקאות רגילות. — המניספר הפולני לעניני חוץ עשה בפראנ חוזה עם ממשלת המשכים, שלא תעמודנה שתי האומות לשטן וליו, שלא תתחבר זו עם שונאי זו ובדבר, שיש לשתיהן ענין בו, תעווננה ואי. — בכל ערי פולין התחילה שכיחת עוזרי הרוקחים. — בועידת העמים בווינמון תציע אמריקה יסוד אונות עמים חדשה עם בית דין בין לאומי שיוערו דעותם קבועות. מרת הוריינות כל העמים תקבע בדיוק ועדיה אין להוסיף. רוסיה לא תשתתף בועידה.

עדת הקראים בארץ ישראל.

מאת ראובן פאהן.

(סוף).

אחרי המאה האחת-עשרה אין לנו כל רשימות מעקבות ישוב הקראים בארץ-ישראל. המהפכות המדיניות, שהגיעו לדרום קצן על-ידי כבוש ירושלים בזרוע המושל הסלדאקי (1070), אשר לכדה מיד המושלים הפטימיים, נרמו לנלוחם מירושלים. ימות מסעי הצלב ושלטונם ודאי שלא היו מוכשרים ליישובם של קראים בארץ ישראל. מימי המאות הי"ב והי"ג אין לנו איפא כל זכר ורשימה מחייהם בארץ. אולם הרב אשתרו הפרחי ממנורשי צרפת (1310), שעלה לארץ-ישראל בשנת 1318, ורשם בספרו בפתור ופרח — על דיני איי וירושלים — את תוצאות מחקריו בעניני הארץ במשך שבע שנים, כותב גם על אדות הקראים, שהוא קודא להם צדוקים. וכה דבריו: "הנה חמצא עמנו היום בארץ הצבי הרבה צדוקים סופרים והרבה ספרים נאים מכתבתם בתורה נביאים וכתובים". (1)

במאה שלאחריה היא החמש-עשרה מוזכר הרב עובדיה מכרמנור את הקראים בארץ-ישראל, בהיותו בשנת 1488 במצרים. כתב: "והם (הקראים) מקדשים עם הראיה, ופעמים שהקראים אשר במצרים יעשו ר"ה ויוה"כ וז'ת"י היום אשר יעשוהו הקראים אשר בירושלים". (2) דומה לזה מספר גם הקראי אליהו בשיצי בעל "אדרת אליהו" כדברו על ענין קידוש החודש, כי בשנת הר"ט (1479) שנת י"ד למחזור, היתה מעוברת לקראים יושבי מדינת קרים, שקבלו את מחזור העיבור מהרבנים, ופשוטה לקראים אשר בארץ ישראל, שהיו מעברים את שנותיהם על פי האביב.

ככה הלך הישוב הקראי ונמשך בארץ, אם בכח עצמו ומקומו או על-ידי התמלכותו מן החוץ, כי בכל דור ודור היו קראים עולים מן הגולה להתפלל בהר הקודש בירושלים ומהם נשארו לשיבת קבע.

מומן המאה השבע-עשרה והשמונה-עשרה נשתמרו דורות שלשה ספרי מסעות ממדינת קרים לארץ ישראל (3), המראים לנו את המשך הישוב בארץ ואת הקשר הרוחני האמיץ בין הקראים ובין הארץ הקדושה, במדה שנתרחקו ונתדלדלו מעל הכדל הישראלי.

(1) כפתור ופרח, פ"ק ה'.

(2) "אהרבוך פ"ר נעשיכטע דער יודען ח"ג צד 207.

(3) יצאו לאור ב-נגו ישראל בסיט פטרבורג ע"י חיי נורלנד.

גזירות חדשות על הגולים. מרת סדום, שתפשה מקום בארץ החרות, שהיתה מעולם מקלט לכל מרי נפש, מוסיפה להתפשט, ומכיון שהתיאבון בא עם האכילה אין צרי העין מסתפקים עוד בהוק ההגבלה הקים והם נתנכלים להוסיף עוד להצר צעדי האורחים. הם מכינים חוק לבדוק את הגולים שבע בדיקות בעודם בארצם בטרם יקבלו את הוויה. גם לרשים שמות כל המהגרים היושבים כבר באמריקה ולהשגיח עליהם בעין פקוחה, למצוא עוונם ולגרשם. כל הסתריות היהודים התאספו, להשתרל בעוד מועד בכתי המחוקקים, שלא יסכימו לחוק סדומי כזה, ולא רק היהודים, כי אם גם מנהלי העמים האחרים באמריקה התחברו אל היהודים בזה: אשכנזים, משכים, אישלים, פולנים וכו'. כולם ירעישו את אנשי היושר באמריקה, שלא יתנו אוון קשבת לישטן משחית.

הרשעה מתגברת. החברה המרשעת קרקקוס קלען שלחה הוהרה אל הוער המקבץ בסף דקין היסוד בקליבלנד, לחדול מהרה מקבץ בסף לצרכי ורים ואם לאו תתנהג עמהם החברה באכזריות חמה ותעשה דין מרעת עצמה. הועד מסר את המכתב אל הקמיטור, לעשות חקירה ודרישה. אותם הרשעים אינם רוצים בישועת ישראל מטעם נצרי: היהודים מושבעים ועומדים להיות גולים בנכר ודחלחץ מרשעי כל הגוים.

מעשי העזרה. הרשוניט קצב לעזרת יהודי רוסיה מיליון ומאתים אלף דולר. מאלה יוציא חיש אלף לעזרת היהודים באמריקה עצמה והצי מיליון לעזרת הפליטים אשר בארצות הסמוכות. החייטים היהודים שלחו לרוסיה ספינה מלאה מזון לפרנסת הרעבים בדי הברלרת.

ציר יהודי. ממשלת אמריקה מנתה עוד ציר יהודי, לאוי איינשטיין מאיירק נתמנה לציר אמריקה בפראנ.

השבוע בכל העולם.

ערך המרקה הפולנית מוסיף לעדות וכל הוואדשות שבועולם כורעית ומשתהוות לפניו ארצה. הכתר הווינאי, שהיה שוה כבר 3 מרקות עומד היום קרוב לשלישית המרקה והדולר, שהיה משתדס כבר בשמונת אלפי מרקא, אינו שוה יותר מאלפים ות"ק, מחיר כל הסחורות בפולין נופל. — רוסיה כבר מסרה לצירי פולין במוסקוא מניה אחת מזהב תשלומי הנזק, שהתחייבה לשלם ברינא. — האוקראינים תחת יד פטלורא הניחו מרומניה וכבשו את כל ערי וולין ופודוליה המערבית וחיל הסובייטים נהדף מפניהם קרמה. אך שמחתם היתה עדי רגע. הצבא האדום הכם מכה רבה וכולם נחפזו ונפלו בשבי. — ראש הממשלה היפנית האר א, שהתכוון לנסוע לאמריקה, להשתתף בועידת הממשלות, נדקר בחרב, כפי הנראה אין היפנים רוצים בועידה הזאת, הערכה בעיקרה נגד יפן, להכריזה דותר על זיונה ועל כבוש כל היס השקט, שעלה במחשבה לפניו. — קארל המלך הובל בשבי בספינה אנגלית על פני נהר דונאי לרומניה ומשם ילווהו עם אשתו אל האי מאדאריא אשר לפורטוגל בלב היס האטלנטי. מועצת העם בבורפסט חתכה גור דינו כחפץ הממשלות, להעביר את קארל וכר זרעו ומשפחתו ממדינה. — בלובלין ובפדוצק נגדה קשר אמיץ נגד המדינה הפולנית, עיי הסתדרות סתר של מחרבים מדינפשי, שעמדו בקשר עם הבולשיוויקים. בלובלין ובפדוצק נגלו מחסוני נשק וכתבי תעמולה לטובת הקומוניסטים. — תעמולת בעלי-הבתים נשאה פרי וכפי הנשמע הכינה ממשלתנו חוק חדש לבטל לגמרי את החוק המנין על הדיירים בחצי השנה הבאה, ולעת עתה יוסיפו עוד מאתים אחוים לשכר הדירה היסורי, ששלמו לפני המלחמה. — בכל העולם

חדשים נתחברו או בארץ קרים והוקבעו בשביל העולים לאמרם בירושלים, ושירים הושרו לכבוד השבים מירושלים. העת ההיא היתה עת של תהיה והתעוררות, ביהוד בין הקראים בקרים, שהיו רוב מנין הכת. הרבה נרמה לכך הנגיעה עם עולם אירופה, אחרי שנספח חצי האי קרים אל מלכות רוסיה. מציאות יהודים רבים במלכות זו וגם המנע הישר מצד המשכילים שבישראל ברוסיה ואשכנז, עורר את הגרמנים. בנוולווא — מרכז קראי קרים — נוסד או בית-דפוס להוצאת ספרי הקראים, וחיוון העליה לארץ-ישראל של גברים ונשים, להשתתחות בהר הקדוש היה מצוי. בין המבקרים את הארץ ידועים שמות החכמים 'ישי' הקראי ואבן רשף. יש מן העולים, שהלכו ושבו, ויש מהם שנשארו בלילות את אחרית חייהם בירושלים. כן הלכה העדה הקטנה והתקיימה. הנוסע יעקב ספיר, שהכיר את הקראים בירושלים משנת 1833 ואילך, מעיר כי במשך שנים שנה לא נחברו למנין עשרה גברים בוגרים (7). בשנת 1856 מצא הפוסט היהודי בשפת אשכנז לרוביג אויגוסט פראנקל מווינה בעצתו לנסד בירושלים את בית-הספר על שם למל — כפי שמסופר בספרו 'ירושלים' — ד' בתי אבות במספר ליד נפשות בעדת הקראים. וא'ש הירשנברג מצא — בבקרו את ירושלים ובא ברחובם. חארש' איל-קאראים' בשנת 1910 — את בית הכנסת והחצרות כקדם ומספר יושביהם הקראים עשרים וחמש נפש וחכמי בראשם (8).

העדה מעטה בכמותה, אך נודלה הוא באיכותה וערכה להקראים שבנוללה. כלם מרגישים אליה חכה והערצה. ישנם בירושלים — בכל מעוטו — נשאר סמך וסעד לקיום כלם. על ידו אחוים הם בעבר רחוק, ורבוים בעתיד הבא. ישיבתם בארץ היא הקרם המחרם אל כללות האימה ועתירה, למרות מה שנתרחקו ברצון ובאונס מרחק רב מאור מעל ישראל. ולא מקרה הוא מה שמעיר יעקב ספיר (בספרי אבן ספיר צד י"ז): ועד היום הזה הקראים שביירושלים מתקיימים ומתאחים להיבנים יותר מהקראים שבמצרים ובשאר ארצות. על קרקע העתיד המשותף ויעודו, רוח העבר הקדום מרחפת.

(8) בס', בארץ המזרח.

משפטו של יהושע האמוני.

המשפט הזה, שנשפט בשנה שעברה בפאריז, עורר בשעתו תמיהון והשתוממות והיה ימים רבים לשיחה בבית צרפת כאשר המשפטים ההיסטוריים. ולפי שענין המשפט מגלה כמו בראי את ימי הוועה של אחינו האומללים באוקראינה, מצאנו לנכון לתרגם עברית את סדר נמרהדין, כמו שספר אותו מר פֵינרמאן באחד העתונים. נמרהדין היה ביום 16 באפריל 1920 בביר של מושבעים. על ספסל הנאשמים ישב יהושע האמוני תלמיד הרפואה, שנולד בעירה וורובוב בוולין וכתב-האשמה האשים אותו, שהתנפל בצדיה על הלונטש הרוסי פיוטר טרובצקי וירה עליו ורצחו נפש. מן החקירה והדרישה נודע, כי טרובצקי היה מנהיג נודד בחיל פטלורה והפקיד בקופת המדינה בפאריז סך 654.000 פרנק וכפי הנראה מבזות היהודים, כי גודרו לקח חבל בזבחי היהודים.

יהושע האמוני בא פאריזה לפני חדשים אחדים בלית אחותי בת 16 שנה, להיות נפשו עסק בתחלה בתרגום ספריים רוסיים לצרפתית, אך בלי משכורת רבה. אחיכ מאס בעבודת הרוח ומצא עבודה נסה בתור מושה בשרר בבית חרושת אוטומובילים והשתכר 140 פרנק בשבוע. על שאלת ראש השופטים, למה שפך דם טרובצקי, השיב, כי היה זה נקמת דם נקי, ששפך ההרג. החקירה העלתה, ששתי פעמים ירה האמוני על האופיציר ולא גם, כי אם מסר עצמו ברצון בידי השוטרים. ראש בית הדין שאלו אם מכיר הוא

התרגמו בפנים על ארמת עברם ויינקו ממנה שפע בהם לקיום ולעתיד, בספר המסעות הראשון נזכר (צד 24) אליה אסודי בעני — לפי הנראה מעיר קושטא, שעלה לארץ הקדושה בשנת ש"ס (1620). מחבר הספר הזה הוא שמואל בן דוד, שנסע ירושלימה בשנת 1641. לנסיעה זו נדלו עליו עוד ארבעה קראים, ובה הוא מתאר את הישוב הירושלמי: וירדנו לבית הכנסת, והוא יורד בסעדת כי מתח, ויש שם מיו בתים להקדש, ויושבים שם כ"ר דוד ור' ישועה הדיו יציו ור' משה כהן יציו הם ונשיהם ובניהם ושמונה נשים וקנות אלמנות כל הנפש קטנים וגדולים כ"ז נפשות.

הנוסע השני הוא משה ירושלמי בן אליהו הלוי, שנסע ירושלימה ביחד עם חברו אליהו בן דוד והגיע לשם ביום י"ז כסלו התת"ו (1655). על דבר עדת בני מקרא אשר בירושלים הוא כותב כי שמה מתחון כ"ר משה הכהן יציו איש ענו ומסכן ועמו מחפזל עובדיא הלוי יציו ועוד אברהם הכהן ישראלי, שלשה אנשים מתפללים ובי נשים אלמנות מתמידות בתפלה. מלבד זה הוא מזכיר מציאות עדה קראית בדמשק.

ממכתבו של ר' זרח בן נתן הקראי (1637) ושאלתו: אשאלכם להודיעני מה חרי אף הגדול הזה אשר שמעתי כי אחינו הרבנים יושבי ק"ק צפת אינם סובלים בלגית הקראים בה' (4). נראים גם כן עקבות הקראים בארץ בזמן ההוא.

כמו כן נודעים מהמאה השמונה עשרה שמות שני המתרגמים את הספר. אל-מוסירי (המנהיג) 5 מערבית לעברית, הלא הם שמואל בן שלמה כהן בדמשק, שתרגמו בשנת 1722, ושמואל בן אברהם הלוי בירושלים, שתרגמו בשנת 1757, ושחבר בעצמו ס' דברת צרק בהתרת אכילת חולין בירושלים וחותם עליו, שמואל הדיו פקיד ירושלים בכ"ר אברהם הלוי.

בשנת 1780 נמצא נכאי של ירושלים שבארץ קרים הוא יאורה ירושלמי בכ"ר אברהם הזקן מנוולווא (יעופאטאריע). שנסע לארץ הקדושה. העדה הקטנה אשר בירושלים היתה גאון הקראים שבארצות הנולה. רבים עולים אליה ונוררים בשבילה. צדקה, שנמנה, עליה נכאי מיוחד. באחד מכתבי הקראים משנת 1784 נמצאו הדברים האלה: ומאהבת אלהינו אותנו עשה זה ההסד שנתן לנו חלק ונחלה בירושלים ולאחינו הרבנים אפילו מדרך כף רגל אין להם בירושלים אלא כיכ שלום ובתייהם היושבים בם כלם הם בשכירות מהישמעאלים ומבתי הקדש שלנו (6).

בספר המסעות השלישי משנת 1785. שנתחבר מאת בנימין בן אליהו מנוולווא, נמסרה נסיעתו בחברת חסשה גברים ואשה אחת לארץ-הקדושה. שם נזכר מרדכי דיו ירושלמי, המשכיל הנכון הבחור המשמש עבודת בית אלהים, והוא החכם והפקיד שלנו אשר בירושלים. אף הנוסע הזה — כנוסעים הקודמים בשנות המאה שלסניו — מזכיר את בית הכנסת שלהם ואת בתי הקראים, ומעיר: ובכלם יושבים הרבנים בשכר לבד הבתים הצריכים לחם של ירושלים ולאכסניים והם אינם נתנים בשכר לרבנים כל עקר. לפי דבריו ראה בעיר חברין מצבות קברי בני-מקרא.

קבוצת-ספים בשביל העדה הירושלמית בין הקראים שבנוללה ונגיעה תכופה בין האחרונים והארץ, נפרצו בזמן ההוא. בסדר התפלה נתוספו או תפלות מרובות להחולץ לירושלים, להבא בשערי ירושלים ולהתפלל במקום בית המקדש. סמוגים ותפלות

(4) גיבויער: דאקומענטע אויס סט. פעטערסבורג

(5) הספר הזה נתחבר על חדוש לבנה וקירוש החודש וראש השנה כמנהג הקראים מאת שמואל בן משה בקארו.

(6) גיבויער: דאקומענטע אויס סט. פעטערסבורג

(7) אבן ספיר, צד י"ז.

ואמו ואחרי חרשים אחרים יצא עם אחותו משרה ההרנה ומן החתו ובהו ועבר לשאריו והתפרנס עם אחותו מעמל כפיו.

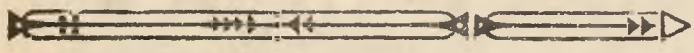
פעם עבר מבית-החרושת אל בית מעונו דרך רחוב מישל ופגע שם באותו הרוצח טרובצקי, שנמלט שמה גם הוא מפני הבולשיוויקים. דמו התחיל תוסס ובקש להתנסל על הרשע ולנקום בו. אך המון גרול הסריר ביניהם והרוצח נבלע בתוכו ולא מצאו עוד. מאז לא יכול עוד לעבוד במנחתו. כל הימים בלה בחוצות. לנלות עקבות הרוצח. חקר ודרש בין נולי ארצו על מעונו של טרובצקי וכאשר ידע מקומו. ארב לו עד שפגע בו שנית והמיתו.

והשופטים הקשיבו כל הדברים האלה. בתחלה שמעו בטעות ואח"כ הטו אונים בצוותאות. לשמוע את התועבות הנוראות. שעשו אותם הנדושים. הנחמכים בנשק ובממון טאת הצרפתים ואז ראובנאשם את שופטם. אחרי מועצה קצרה הוציא ראש ביהיד את הפסק: 'הושע האסווין נקי'. רעש של הסכמה וצהלה נשמע מצד העם הרב. ש"מד כהיכל המשפט והאווין לכל הדבר בדתענינות מרובה ולשה אוניו כאפרססת. והאסווין התנודד והכיס סביבו במכונה כמבקש דבר והקהל הנקלל סקר בפניו. לראות איזה רושם עשה עליו פסקיהדין. שיצא לטובתו. דממה דקה שלטה בהיכל... פתאום פרצה צעקה. גדולה ומרה מגרון הנאשם הנקי וכל העם נבהלו ונתעו לאחור. האסווין אחו כגדו וקרעם בכח. אחיכ כיע על ברכיו ונכה כבלב... והעם ידע את אשר נעשה: האומלל נמלט מבית האסורים ובית המשונעים יאסאנו. — והוא אינו היחיד בין יהודי אוקראינה בגורל הזה.

מרים הופמיסטר	אהרן קלויבויף
מאורשים, מרחשון תרפ"ב	טרנוב.
טרנוב.	

בברכה הנובעת מעומק הלב נברך את רענו מר אהרן קלויבויף לארוסו את מרת מרים הופמיסטר. יהי צערכם זה מוצלח ומאושר. שמעין בלומנקניץ. זאב כהנא. יצחק שרליסקר. אבינור עהרליך.

מברכים אנו את נשיאנו מר אהרן קלובוף לארוסו את מרת מרים הופמיסטר. יוכו לבנות ביתם על הרי ציון. ועד העבריה בטרנוב.

ארץ ישראל

וסוריה הדרומית. ספר המסעות. חברו ע"פ הזמנת חברת אהספרס ארץ ישראלי ישעיהו פרס בירושלם. עם 3 מפות, 5 תכניות, 2 תבניות וגם 4 תמונות אמנותיות מאת א. מ. לילין. הוצאת בנימין הרץ ירושלם — ברלין — וינה. ספר נחוי לכל הרוצה לדעת את ארצנו לכל פרטיה ומקצועותיה. את כל מקומותיה. זכרונותיה. יושביה. דרכיה. מנהגיהם וכל הנוגע להם. את בערי החיים והצמחים שבה. את הריה. נחליה. דרכיה ואת תנאי הנסיעה בה ואפשרות הישוב וכו'. הספר נחוי ביחוד לכל הנוסע לא"י ולכל מי שיש לו קרובים שם. שום חלוי ועולה גולה אל ישכת להכין ספר זה בביטו מחירו בתצי בד 70 מרפאשכנזיים ובכד 75. בכד בתי ממכר ספרים.

את עצמו אישם. הנאשם נצב דומם כאבן ולא ענה. ונראה היה שכתו עזבהו והוא מתעלף. היושב בראש כפל את שאלתו והעיר: בעת הרצה היית כפי הנראה אמיץ יותר. הנאשם נרנז ובכה וזעה קרה בסתה את פניו. ולולא אהו בו שומרו המוין והושיבו על הספסל היה נופל ארצה. כאשר התעורר קצת פנה אל סנטורו ולחש לו דבר באוניו והוא ענה במקום הנאשם:

הנאשם האסווין שהה שנים אחדות בצבא רוסיה בשדה המלחמה בתור רופא. אחרי המלחמה שב אל עיר מולדתו וורוכוב ומצא את הוריו משה ורבקה. שעובם בעושר ובכבוד. במצב קשה מאד. ביתם היה חרב. כי נחצוהו האשכנזים ברמוני פצץ. בית-חרשתם עמד זה כמה וגשבר מטה לחמם. כל כלי הבית היו עבוסים. דירתם היתה בקצה העיר בבית אכר עני. אמו הנגידה מכרה ענות בשוק. אביו נסה להשתכר לחמו בשוק בתור סרסור ואחותו הקטנה התעסקה בתפירת כובס. להשתכר פת לחם. האסווין הצעיר חסך לו אלפי דובל ארזים בצבא ואמר לעוזר בהם את אבותיו. קנה בית קטן וחזק את בדקיו ושם עכד גם הוא בתור רופא ופרנס כל בני בית הוריו. וכן הביטו בולס במנוחה אל העתיד ואחותו חזרה להשלים למורה הנפסק.

לשופטים הרמים — הוסיף עורך הדין — ידוע כוראי המצב חמדיני באוקראינה. גרורים ארומים ולבנים התחלפו זה בזה מדי שבוע בשבוע ויושבי הארץ עברו מיד ליד ככדור וכל גרוד הביא להם מות ואכדון וענוויהם שייכים לרפים היותר גוראים בדברי ימי האנושות. גם העיירה וורוכוב החליפה מושליה כלבוש וכל מושל ומושל לחץ ודכא את אנשי המקום היהודים. שרד את רכושם. זכה. רטש. אנס נשים והרעיל את החיים. עד שראו את יסורי גיהנם כחיהם. שערות ראשינו תסמינה בשמענו את הרשעה והחמם. את הצער האיום. שאין בשום לשון מלים לתארו — שראה הנאשם הזה וכל אחיו בעיניהם.

ביום 3 במרץ 1919 נחלפו שוב הבעלים במקום ההוא ואחרי מלחמה קלה נכנס העירה אחד הגרורים. חבל לסטים של פטלורה וטרובצקי בראשם. הדבר הראשון. שעשה ותקן ראש השוודים. היה להתנסל על היהודים העניים. שכבר נכוזו ונמעטו כמה פעמים. יהודים רבים נמלטו אל בית-הכנסת. לבקש על נפשם מאלקי אבותיהם. הגרוד צר על ביהכ"נ והצית אותו כאש וכך אשר נסה להמלט מתוך המדורה נדקר בחרב וטרובצקי בעצמו היה המפקד במעשי הפטריוטי הזה וטרח הרבה להשניח. שלא ימלט אף אחד מכל הקהלה הנקהלה במקדש הנשרף. ובשקידתו הנמרצה לא נהר וקורה אחת כוערת כאש נפלה עליו מן הגג ונפצע. התחילו לבקש רופא ולא מצאו עד שבא אכר מן העיירה והוליך את הנפצע והנכות אל בית האסווין. שעשה כל אשר ביכולתו. להקל את הכאב ולחבוש פצעיו והנערה עזרה. בחבישה. ומבית-הכנסת נשמעו קולות איזמים בוקעים ועולים עד שמי השמים. קולות הנשרפים חיים. ומשה האסווין אבי הנאשם עמד בביתו עטוף בטליתו ושפתיו לחשו תפלה ואמו ישבה נמונה בדמעות וכפיה מכסות את פניה. כאשר נגמרה החבישה הטיל טרובצקי מבט נועם על הרופא ושאל: 'היהודי אהה?'. כן. ענה האסווין. יען עזיחני — השיב טרובצקי — הנה חייך נחונים לך וצא מזה! האסווין אחו מהרה באביו ובאמו ולטף את אחותו ומשך את כולם החוצה. אך הרשע רץ אליו בקצפו ונער בו: 'אתה לברך עם אחותך את נפשכם הצלתם והחזירם האלה ירדו לגיהנם'. ופשט ידיו וירה. על הוריו והסילם חללים לפנינו. האסווין התנסל כנגד על הרוצח. אך באותו הרגע אחז בו אנשי צבא וטרובצקי בעט בו ברגלו עד נפלו מתעלף. כאשר שב רוחו אליו מצא את עצמו מתבוסס בדמי אביו ואמו הנשפכים. והגרוד השמיד את כל יהודי העיירה. לא השאירו שריד. זולתי הרופא ואחותו. בהתצמצות כל כח קבר הרופא הצעיר את אביו

